

Het onbenut arbeidsaanbod

Het niet benut aanbod van arbeid op de arbeidsmarkt wordt door het Centraal Bureau voor de Statistiek door middel van verschillende indicatoren in beeld gebracht. Met deze indicatoren kunnen de verschillende aspecten van dit onbenut arbeidsaanbod afzonderlijk maar ook in samenhang belicht worden.

Evenals in veel andere landen wordt in Nederland de werkloosheid met verschillende cijfers gemeten. De verklaring daarvoor ligt in het feit dat de contouren van de werkloosheid met het gekozen perspectief anders getrokken kunnen worden. Zo kan het accent liggen op het ingeschreven staan bij een arbeidsbureau, het hebben van een uitkering, betaald werk willen hebben of op het actief zoeken naar werk.

Behoeftte aan statistieken

Beleidsmakers en onderzoekers hebben behoefte aan statistieken die aansluiten op de manier waarop zij de problemen op hun beleids- of onderzoeksterrein definiëren en analyseren. Gaat het om de budgettaire consequenties van werkloosheid, dan zijn werkloosheidsuitkeringen van belang. Gaat het om het bereiken van specifieke doelgroepen bij de bestrijding van werkloosheid dan komt men al gauw uit bij de mensen die ingeschreven staan bij een arbeidsbureau. Met deze registratie kunnen doelgroepen immers gericht benaderd worden. Vanuit een arbeidsmarkt-perspectief zal de voorkeur uitgaan naar alle mensen die op de arbeidsmarkt actief werk zoeken, of ze nu ingeschreven staan of niet. Is men geïnteresseerd in het totale potentiële aanbod of in volledige werkgelegenheid dan zou men uit kunnen gaan van alle mensen die betaald werk willen hebben.

Deze benaderingsmogelijkheden leiden er toe dat gebruikers van statistieken ook naar verschillende cijfers vragen. Het heeft dan ook weinig zin een discussie aan te gaan over de noodzaak van een eenduidig werkloosheidscijfer. Het begrip werkloosheid is niet eenduidig. Zo blijken mannen die werk zoeken zich subjectief veel vaker tot de werklozen te rekenen dan vrouwen die werk zoeken, terwijl ze objectief in dezelfde categorie te plaatsen zijn.

Werkloze beroepsbevolking

Voor onderzoek op het terrein van de arbeidsmarkt zijn cijfers over de werkloze beroepsbevolking het meest relevant. De werkloze beroepsbevolking bestaat uit alle mensen zonder werk of met werk van minder dan twaalf uur die actief zoeken naar een baan van twaalf uur of meer per week en daarvoor direct beschikbaar zijn. Het ingeschreven staan bij een arbeidsbureau is hierbij geen criterium. De omvang van de werkloze beroepsbevolking wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de *Enquête beroepsbevolking*. Het Centraal Planbureau gebruikt deze cijfers voor arbeidsmarktanalyses en drukt ook de ontwikkeling van de werkloosheid uit in termen van de werkloze beroepsbevolking. Internationaal wordt hetzelfde concept als uitgangspunt genomen, zij het met een grens van één uur.

Geregisteerde werkloosheid

Het meest bekende cijfer is de geregisteerde werkloosheid. Met dit cijfer wordt de korte termijn ontwikkeling van de werkloosheid gevolgd. Geregisteerde werklozen zijn mensen zonder werk of met werk van minder dan twaalf uur per week die bij een arbeidsbureau ingeschreven staan en direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week. Deze definitie is bekrachtigd door de minister van Sociale zaken en Werkgelegenheid en de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. Het cijfer van de geregisteerde werkloosheid geeft aan hoeveel mensen die bij een arbeidsbureau ingeschreven staan daadwerkelijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Cijfers over de geregisteerde werkloosheid worden maandelijks samengesteld door bestanden van de arbeidsbureaus te koppelen met de steekproefgegevens van de *Enquête beroepsbevolking*. In deze enquête geven de

Relatie indicatoren onbenut arbeidsaanbod (x 1000), 1999

mensen zelf op hoe hun arbeidsmarktsituatie nu is.

Actief zoeken

Tussen de geregistreeerde werkloosheid en de werkloze beroepsbevolking bestaat een grote overlap maar er zijn ook verschillen. Het belangrijkste verschil betreft mensen die actief werk zoeken maar niet staan ingeschreven bij een arbeidsbureau. Zij tellen wel mee in de werkloze beroepsbevolking, maar niet bij de geregistreeerde werklozen. In 1999 ging het om 130 duizend mensen, voornamelijk vrouwen. Drie van de vier geregistreeerde werklozen behoort echter tot de werkloze beroepsbevolking. Door de grote overlap tussen de geregistreeerde werkloosheid en de

werkloze beroepsbevolking zijn de veranderingen van jaar op jaar in beide cijfers vrijwel gelijk. De geregistreeerde werkloosheid is dan ook een goede indicator voor de korte termijn ontwikkeling in de werkloosheid.

Willen werken

Een bredere afbakening van het onbenut arbeidsaanbod wordt gevormd door alle mensen die niet of minder dan twaalf uur per week werken en betaald werk van twaalf uur of meer zouden willen hebben. Mensen die niet direct beschikbaar zijn voor een baan of die niet naar werk zoeken worden dan ook meegeteld. Ze vormen de totale potentiële arbeidsreserve. In 1999 ging het om 805 duizend mensen. Jaarlijks worden deze cijfers

gepubliceerd op grond van de *Enquête beroepsbevolking*.

Registraties

Een laatste indicator van het onbenut arbeidsaanbod is het aantal bijstands- en WW-uitkeringen. Dit aantal is gebaseerd op registraties. Medio 1999 zijn 377 duizend bijstandsuitkeringen verstrekt, waaronder 66 duizend aan (echt)paren, die beiden een inschrijvingsplicht kunnen krijgen.

Bijgaand schema geeft een volledig overzicht van de bevolking van 15 tot 65 jaar naar de binding met de arbeidsmarkt. ◀

Jacques Thijssen